

УДК: 796.5

Дудка Мар'яна Леонідівна

Київський національний університет імені Тараса
Шевченка, м. Київ, Україна,
e-mail: Mariana.galabuz@gmail.com

ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНІ РЕСУРСИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ СПЕЦІАЛЬНОГО (ІНВАЛІДНОГО) ТУРИЗМУ У МІСТІ КИЄВІ

Метою написання даної статті є дослідження туристсько-рекреаційних ресурсів для організації інвалідного туризму у місті Києві, а також наголошення на важливості організації даного виду туризму у великому місті. Актуальність статті пов'язана в першу чергу із низьким рівнем наукових розробок в даній сфері і постійним збільшенням кількості людей з інвалідністю.

Методика дослідження передбачає збір та аналіз літературних та електронних джерел, що стосуються даної проблематики; з'ясування таких понять, як «інвалідний туризм», «люди з обмеженими можливостями», «організація туристсько-рекреаційної діяльності».

Результатами наукової роботи є систематизація інформації про транспортну доступність міста, доступність до музейних комплексів, про організовані тури для людей з інвалідністю.

Робота має практичну цінність як для ЛЗОМ, так і для науковців, так як являє собою базу для подальших досліджень спеціального (інвалідного) туризму у місті Києві.

Ключові слова: туризм, рекреація, спеціальний (інвалідний) туризм, людина з обмеженими можливостями (ЛЗОМ), безбар'єрне середовище, пандус, шрифт Брайля.

УДК: 796.5

Дудка Мар'яна Леонидовна

Киевский национальный университет имени
Тараса Шевченка, г. Киев, Украина, e-mail:
Mariana.galabuz@gmail.com

ТУРИСТСКО-РЕКРЕАЦИОННЫЕ РЕСУРСЫ ДЛЯ ОРГАНИЗАЦИИ СПЕЦИАЛЬНОГО (ИНВАЛИДНОГО) ТУРИЗМА В ГОРОДЕ КИЕВЕ

Целью написания данной статьи является исследование туристско-рекреационных ресурсов для организации инвалидного туризма в городе Киеве, а также подчеркивание важности организации данного вида туризма в большом городе. Актуальность статьи связана в первую очередь с низким уровнем научных разработок в данной сфере и постоянным увеличением количества людей с инвалидностью.

Методика исследования предполагает сбор и анализ литературных и электронных источников, касающихся данной проблематики; разъяснения таких понятий, как «инвалидный туризм», «люди с ограниченными возможностями», «организация туристско-рекреационной деятельности».

Результатами научной работы является систематизация информации о транспортной доступности города, доступности к музейным комплексам и о существующих организованных турах для людей с инвалидностью.

Работа имеет практическую ценность как для ЛЗОМ, так и для ученых, так как представляет собой базу для дальнейших исследований специального (инвалидного) туризма в Киеве.

Ключевые слова: туризм, рекреация, специальный (инвалидный) туризм, люди с ограниченными возможностями (ЛсОВ), безбарьерная среда, пандус, шрифт Брайля.

UDC: 796.5

Dudka Mar"yana Leonidivna

Taras Shevchenko National University of
Kyiv, Kyiv, Ukraine, e-mail:
Mariana.galabuz@gmail.com

TOURISM-RECREATION RESOURCES FOR THE ORGANIZATION OF TOURISM FOR DISABLED IN THE CITY OF KYIV

The aim of the study is the researching of the touristic and recreational resources for the organization of invalid tourism in the capital of Ukraine, the city of Kiev. Emphasizes the importance of the organization of invalid tourism in a big city. The actualization of the article is primarily due to the low level of scientific developments in this area and the constant increase in the number of people with disabilities

The research methodology involves the collection and analysis of the literary and electronic sources relevant to this issue; elucidation of such concepts as "disabled tourism", "people with disabilities", "organization of tourist and recreational activities".

The results of the article are systematization of information about the transport accessibility of the city, accessibility to museum complexes, organized tours for people with disabilities.

In the article there is a practical value for disabled people and for the scientists as it provides the basis for further research of special (invalid) tourism in the city of Kiev

Keywords: tourism, recreation, disabled, special tourism or tourism for disabled, barrier-free environment, ramp, Braille font.

Постановка проблеми. Туризм для інвалідів та осіб з обмеженими можливостями – це один з видів рекреаційного туризму, розрахованого на людей з обмеженими фізичними можливостями. Рекреаційний туризм – це пересування людей у вільний час з метою відпочинку, необхідного для відновлення фізичних і душевних сил людини. Для багатьох країн світу цей вид туризму є найбільш поширеним і масовим. Кожна людина має право на такий рівень життя, яка необхідний для її фізичного, розумового, духовного, морального і соціального розвитку [4, с. 25]. Туризм може стати дуже корисним в якості одного із засобів інтеграції інвалідів та осіб з обмеженими можливостями здоров'я в сучасне суспільство.

Актуальність проблеми дослідження. Інваліди та люди з обмеженими можливостями (далі - ЛЗОМ) беруть участь в походах різного ступеня складності. В силу підвищеного фізичного та емоційного навантаження в похідних умовах у учасників відбувається активізація всіх систем життєдіяльності, а необхідність постійної колективної взаємодії вимагає подальшого вдосконалення навичок спілкування. При цьому вони отримують можливість ознайомлення з власними адаптаційними здібностями. Проте на сьогодні даний вид туризму в Україні перебуває на початковій стадії розвитку. Особливої уваги заслуговують наявні туристично-рекреаційні ресурси для організації інвалідного туризму в столиці нашої країни – місті Києві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми соціальної адаптації осіб з обмеженими фізичним можливостями засобами туризму в

Україні були предметом дослідження окремих науковців. Зокрема, В. Монастирський здійснив аналіз сучасних тенденцій розвитку адаптивного туризму в Україні та Львівській області. Л. Жирак вивчала вплив туризму на психофізіологічний стан дітей з вадами слуху [4]. І. Арсененко та О. Топаловою здійснено спробу узагальнення підходів до змісту та класифікації інвалідного туризму.

Формулювання цілей статті. У першу чергу треба визначити поняття інвалідного туризму та дослідити стан розвитку даного виду реабілітаційного туризму у місті Києві. *Мета статті.* Метою написання даної статті є дослідження туристсько-рекреаційних ресурсів для організації інвалідного туризму у місті Києві, а також привернення уваги до питання необхідності розвитку туризму для людей з обмеженими можливостями в Україні, який на даний момент знаходиться на дуже низькому рівні організації. Про це свідчить той факт, що організацією лише деяких фестивалів займаються на аматорському рівні громадські організації, які залучають спонсорів, поширюють рекламну продукцію, запрошують міжнародну публіку тощо.

Виклад основного матеріалу. Інвалідний туризм – вид рекреаційного туризму, розрахованого на людей з обмеженими фізичними можливостями.

Дозвілля і туризм є важливою складовою інтеграції людей у суспільство. Подорожувати має право кожна людини й ЛзОМ повинні розширювати свої кордони. Корисними для інвалідів є й організовані заходи, результати деяких з них є гордістю нашої країни. Саме вони надали можливість Україні стати рекордсменом у стрибках з парашутом серед людей з інвалідністю.

Членами «Всеукраїнської профспілки працездатних інвалідів (ВППІ)», незрячими інвалідами В. Петровським, М. Мацьком, В. Носковим, Л. Кіраджиєвим та А. Полюхович вперше в світовій історії було здійснено груповий стрибок із парашутами на воду з висоти 350–400 м. Рекорд зафіксовано Книгою рекордів України.

Окрім того, завдяки діяльності ВППІ здійснюється моніторинг доступності для ЛзОМ до об'єктів історії, культури, соціальної, туристичної та транспортної інфраструктури як в Україні, так і в країнах Європи починаючи з 2011 року. За участі фахівців даної організації постійно діють наметові табори для інвалідів з різним видами захворювання та для членів їх сімей в Криму. Одним із напрямів роботи ВППІ також є дослідження та популяризація турів екологічного і зеленого туризму серед осіб з інвалідністю. З метою залучення цього сегменту населення до активного відпочинку було проведено акції, зокрема «Гори для вільних» (навчання осіб із зоровими проблемами катанню на гірських лижах) та «Незрячий дайвінг» (підводне плавання).

Нещодавно в приміщенні Львівського інституту економіки і туризму відбулася незвичайна конференція – вона присвячувалася питанням, пов'язаним з так званім інвалідним туризмом. У рамках же даної

конференції обговорювалося, наскільки корисним може стати (а для когось, можливо, вже став) туризм як метод соціальної реабілітації інвалідів. Організаторами заходу виступили Львівський інститут економіки і туризму, Міністерство праці та соціальної політики і Всеукраїнська профспілка працездатних інвалідів.

На жаль, як і в будь-якому іншому місті України, в Києві є безліч бар'єрів щодо пересування ЛзОМ. Відсутність установ, обладнаних пандусами або спеціальними підйомниками. І хоча у столичному метрополітені більшість станцій метрополітену обладнані пандусами – вони є непридатними для пересування на візку. Єдина станція – «Вирлиця» обладнана спеціальним підйомником для людей в колясці. Та й він завжди вимкнений. У столиці встановлено 10 маячків у переході на Майдані Незалежності. Локація була вибрана не випадково - перехід становить особливу складність для людей з обмеженим зором та мобільністю.

Якщо говорити про доступність туристичних об'єктів Києва для інвалідів у візках, найменш пристосованими для цього є «візитки» столиці – Лавра та Софія.

Більшість новобудов поки залишаються недоступними для інвалідів у візках. А в більшості музеїв не може бути й мови про те, щоб люди з обмеженим зором могли торкатися експонатів.

Пасажирам-інвалідам в аеропорті Бориспіль надаються різні види допомоги при посадці в літак, під час польоту і висадки з літака, включаючи інвалідне крісло. Про необхідність таких послуг рекомендуємо повідомити під час замовлення авіаквитків, але не пізніше ніж за 72 години до вильоту.

ЛзОМ при собі повинні мати довідку про те, що вони пройшли медичний огляд і можуть здійснювати авіапереліт. Проте якщо їх фізичний стан загрожує безпеці польоту або створює дискомфорт іншим пасажиром, перевізник має право відмовити в перевезенні пасажиром даної категорії.

Відповідно до взятих Добровільними зобов'язаннями аеропорту перед пасажирами, Законом України «Про основи соціальної захищеності інвалідів» безкоштовно надаються інвалідні коляски, в терміналі «В» обладнані ліфти для підйому / спуску інвалідів, спеціально пристосовані туалети, використовуються обладнані висувними пандусами перонні автобуси.

Для пасажирів з обмеженими фізичними можливостями:

- створена група з обслуговування осіб з обмеженими фізичними можливостями (місце розташування: авіадовідка терміналу «В»);
- персонал групи з обслуговування осіб з обмеженими фізичними можливостями пройшов спеціальне навчання і має відповідні сертифікати;
- обладнані пандуси біля входів / виходів пасажирських терміналів;
- на карусельних дверях терміналу «В» встановлено функцію роботи дверей в режимі обслуговування такої категорії пасажирів;

- встановлена стійка авіадовідки і паспортного контролю для оформлення пасажирів на інвалідних візках;
- частина телефонів, які розміщені в громадських зонах терміналів аеропорту, встановлені на висоті 80 см від рівня підлоги;
- введена в дію спецмашина «амбуліфт», яка призначена для транспортування по перону пасажирів з обмеженою рухливістю та здійснення їх посадки / висадки в / з ВС;
- в достатній кількості є в наявності безкоштовні для використання спеціальні інвалідні коляски, які, завдяки зручній конструкції, дозволяють транспортувати пасажирів по сходах терміналів, пасажирських трапів, а також в салонах літаків.

Проте при потраплянні іноземного туриста з обмеженими фізичними можливостями чи українця з іншого міста в місто Київ, умови для їх зручного пересування закінчуються після залишення території аеропорту.

В Україні прийнято багато законодавчих актів, які повинні були б забезпечити ЛзОМ безперешкодне і самостійне пересування по місту. Зокрема, тут можна згадати указ президента України «Про першочергові заходи щодо створення сприятливих умов життєдіяльності осіб з обмеженими фізичними можливостями». Проте виконання указів – не лише проблема влади, держави, а спільна проблема.

Варто підкреслити, що інвалід – це теж потенційний клієнт. Він також може приносити прибуток, і треба його якщо не привернути, то хоча б не відштовхувати від своєї установи. В Україні інвалідів – близько 7% від усього населення, і це не така мала цифра, щоб її можна було ігнорувати.

Студенти розробляють маршрути екскурсій, які потім планується провести з інвалідами. Деякі навіть присвятили свої дипломні роботи даної проблематики.

Створення «безбар'єрного» середовища (або універсального дизайну) обумовлено цілим рядом державних будівельних норм, скрупульозно регламентують все – від пропорцій пандуса і ширини балкона до конструкції крана в умивальнику і форми ступенів. У кожному районі Києва створені районні комітети щодо забезпечення доступності інвалідів та інших маломобільних груп населення до об'єктів соціальної та інженерно-транспортної інфраструктури, в який увійшли представники громадських організацій інвалідів.

За офіційною статистикою, в Києві прискореними темпами покращують умови життя інвалідів: закуповуються низькопідлогові автобуси і тролейбуси, підземні переходи доповнюються пандусами, а на пішохідних переходах знижуються бортові камені і встановлюються спеціальні світлофори для сліпих. У цифрах звучить все дуже переконливо, але на практиці, на жаль, виглядає по-іншому. Найчастіше об'єкти, що працюють на користь офіційної статистики, виходять з ладу незабаром після відкриття нової будівлі або переходу. Але набагато більше в Києві споруд, які взагалі ігнорують потреби інвалідів.

При цьому всі нові об'єкти, згідно з державними будівельними нормами, зобов'язані дотримуватися права і потреби людей з обмеженими фізичними можливостями. У складі комісії, яка приймає об'єкт в експлуатацію – чи то торговий центр, житловий будинок або реконструйований проспект – обов'язково є представники громадських організацій, що представляють вимоги ЛЗОМ. Вони роблять зауваження, без виправлення яких об'єкт не приймається.

Серед прикладів неприйняття об'єктів прес-секретар Державної архітектурно-будівельної інспекції (ДАБІ) у місті Києві Ірина Ярмолук називає проспект Лесі Українки та проспект Бажана, при реконструкції яких до Євро-2012 ремонтники забули про інвалідів. Об'єкти I-III категорій складності не вимагають узгодження проекту. Але багатопверховий однопід'їздний будинок теж можна віднести до третьої категорії складності. Таким чином, за наявності пандусів відповідає проектувальник – йому загрожують як штрафи, так і відкликання ліцензії. І в майбутньому, переконана прес-секретар ДАБІ, як тільки з'являться приклади подібних санкцій проти конкретних людей, до стадії проектування будуть ставитися більш відповідально. Штрафи чималі – до 20% вартості об'єкта. Архітектор або проектувальник, забувши про пандус, може позбутися ліцензії.

Представниками Національного музею імені Тараса Шевченка була розроблена комплексна програма для людей з інвалідністю «Музей без бар'єрів: від теорії до практики». Це масштабна програма Національного музею імені Тараса Шевченка, яка спрямована на інтеграцію людей з особливими потребами та людей з інвалідністю в загальний соціальний та культурний простір країни. Для цього колектив Музею розробив низку напрямків по роботі з відвідувачами з інвалідністю, які діють з жовтня 2014 р.

У співпраці з громадськими організаціями в напрямку долання бар'єрів в сфері культури проведено серію тренінгів по роботі з відвідувачами з інвалідністю. Співробітники даного музею спільно зі спеціалістами розробляють спеціалізовані програми для дітей з аутизмом, методичні рекомендації по роботі музеїв з людьми з інвалідністю.

В результаті музей регулярно відвідують діти з порушенням зору, проводяться спеціальні екскурсії для дітей з аутизмом та синдромом Дауна, та дорослих з інвалідністю різної патології. Нагадаємо, що Національний музей імені Тараса Шевченка – один з небагатьох музеїв не лише Києва, але й України, що є обладнаний спеціальними пандусами та ліфтами, завдяки чому відвідування музею взагалі може відбуватися особами з інвалідністю.

Колектив музею продемонстрував, як, подолавши психологічні бар'єри, можна просто і весело проводити час у музеї дітям та дорослим з інвалідністю на майстер-класах та екскурсіях. Музейні працівники готові поділитися власним досвідом по роботі з даною категорією відвідувачів та розповісти про головні засади роботи з відвідувачами з інвалідністю, про шляхи адаптації музейної справи та про заходи в рамках програми «Музей

без бар'єрів: від теорії до практики». В межах програми також відбувся майстер-клас із виготовлення ангеліків, які потім були передані для воїнів АТО. Майстер-клас провела Уляна Смирнова, чемпіонка світу з карате на візках, директор ВБО «ВО «Крила». Люди з порушенням зору змогли не тільки послухати про Т. Г. Шевченка, а й доторкнутися до експонатів та відвідати майстер-клас для незрячих та слабозрячих, людей з інвалідністю від художника Сергія Поноченюка, автора тактильних картин для слабозрячих.

Проте даним приклад на сьогодні є скоріше винятком, ніж загальноприйнятою практикою. Керівництво музеїв та інших відомих туристичних об'єктів не бажають ускладнювати свою роботу та ігнорують цю категорію потенційних відвідувачів. Не варто забувати, що при цьому ігноруються потреби не тільки українських інвалідів, які б із задоволенням долучилися до національної спадщини столиці, але і умовно закривається доступ для іноземних інвалідів, які мають змогу подорожувати, але обертають максимально пристосовані до їхніх потреб країни.

Найбільш яскраво дана проблема проявилася під час проведення двох конкурсів європейського масштабу «Євробачення» та спортивного заходу «ЄВРО-2012» – можна з впевненістю заявити, що подібні заходи в інших містах Європи відвідує значна кількість глядачів з обмеженими фізичними можливостями, відчуваючи себе при цьому частиною великої спільноти вболівальників чи музичних фанатів.

Транспортування – одна із заporук успішного розвитку туристичної сфери. Саме тому уже кілька років в Україні говорять про необхідність створення соціальної служби таксі. Більш того, в деяких обласних центрах за участю державних органів та підтримки благодійних фондів, вже проводиться, спеціально обладнаними машинами, транспортування інвалідів. Київ не став винятком. Щоб користуватися соціальним таксі, люди з інвалідністю повинні стати на спеціальний облік. У інваліда просять паспорт і довідку про погане здоров'я. Тільки після цього приїдуть – через день або два. На соціальний транспорт – черга. Для того, щоб викликати це таксі, потрібно подати документи про інвалідність. Якщо це університет, то треба виклик на сесію подавати, розклад, коли потрібно транспортний засіб. Двадцять автобусів закупила столична мерія для ЛЗОМ. Кожен розрахований на трьох візочників з супроводжуючими. З огляду на старі автобуси, автопарк зріс в два рази. Але цього недостатньо. Якщо є вільні машини, пасажира доставлять не тільки в лікарню, але і на вокзал або до близького родича. Головне – зареєструватися. Два десятка безкоштовних таксі – крапля в морі, заявляють в Асамблеї людей з інвалідністю. Фізичні труднощі відчуває кожен десятий киянин. Це 300 тисяч людей, яким щодня потрібно пересуватися. У киян з інвалідністю до соціального таксі чимало претензій. Але ще більше – до комфорту самої столиці. Люди готові пересуватися самостійно. І платити за транспорт.

Про дану ситуацію відомо жителям столиці, а для туриста, який приїхав до Києва вперше і не володіє потрібною інформацією, питання

пересування по столиці є надзвичайно проблемним та актуальним. INVATAXI надає послуги з перевезення ЛзОМ. Мало хто знає, що сьогодні в Україні налічується близько 3 мільйони інвалідів, які потребують спеціальної підтримки. Ці люди хочуть повноцінно жити, в тому числі і пересуватися. Адже для здорових людей життя – це рух.

У службі перевезення інвалідів-візочників Київ проводиться за допомогою спеціально обладнаних машин марки «Фіат». Наш автомобіль оснащений усім необхідним для безпечного і комфортного транспортування: складна апарель (пандус), бічні зсувні двері; просторий салон для розміщення 8-х супроводжуючих, система закріплення інвалідного візка за допомогою фіксуючих пристроїв, кондиціонер, обігрівач, послуги супроводжуючого. Театри, кіно, лікарні, банки та інші заклади з INVATAXI стали більш доступними для людей з обмеженими можливостями. Звернувшись до них, можна зробити замовлення таксі для інвалідів-візочників в будь-яку точку міста і області.

Питання проведення культурного дозвілля для маломобільних громадян теж не з простих. З київських театрів доступним можна вважати тільки Театр російської драми імені Лесі Українки, більшість столичних музеїв відокремлює інвалідів від зустрічі з «прекрасним» крутими сходами. Знайти в європейській столиці кафе, в яке можна потрапити без сторонньої допомоги, досить важко.

Зовсім недавно в Києві з'явився новий майданчик для дітей з різними проблемами в розвитку. Його відкриття відбулося на території АРТ-ПІКНИКА Слави Фролової. Майданчик складається з декількох об'єктів: будиночка-вігвама, невеликої гірки, дошки для малювання крейдою, круглих гойдалок, а також розвиваючих панелей з барабанами, металофоні і ксилофоном, лабіринтом. Уже в цьому році до них планують додати сенсорну панель і панель з алфавітом, виконаним шрифтом Брайля для дітей з обмеженим зором. Об'єкти підібрані таким чином, щоб сприяти всебічному розвитку дітей: як фізичній, так і розумовому, а також надавати допомогу в соціальній адаптації. Гроші на будівництво майданчика були зібрані на благодійному вечорі. Організатори майданчики – АРТ-ПІКНИК Слави Фролової, громадська організація «Спільнота особливих сімей «Ми разом!» та Європейська Школа Дизайну.

Це не перший подібний проект, здійснений цими організаціями. В рамках фестивалю садів GARDEN'S SHOW FESTIVAL аналогічний майданчик для особливих дітей відкрилася в Голосіївському парку ім. М. Рильського. Він включає в себе вігвам, круглі гойдалки, розвиваючі стенди, арку входу, квіткові композиції та декоративні елементи.

Обидві площадки призначені, звичайно, не тільки для дітей-інвалідів. Сенс таких майданчиків під відкритим небом – в тому, щоб звести разом різних дітей, допомогти їм у розвитку навичок спілкування, зацікавити і захопити, використовуючи як штучно створені об'єкти, так і природне оточення, яке відіграє важливу роль у становленні людини.

Знижки для інвалідів заявляють і кінотеатри мережі «IMAX – Планета KINO». Зал під цим брендом працює за адресою Московський проспект, 34В, РЦ «Блокбастер». Київський планетарій також йде назустріч особливим людям: інвалідам I групи відвідування безкоштовно в усі дні, інвалідам II групи надається знижка – 50% в будні дні, інвалідам III групи надається знижка – 10 грн. в будні дні. У Києві існує 34 готелі зі спеціальними номерами для інвалідів.

Також у жовтні 2016 р. в столиці було розроблено незвичайний маршрут і його незвичність полягає в тому, що він був створений спеціально для тих, кому складно побачити всю красу навколишнього світу. Мова йде про маршрут по вже відомим туристичним місцям Києва для людей з вадами зору. Його відкриття відбулось біля арки Дружби народів, яка, між тим, є першим пунктом цього маршруту. Загалом туристичний маршрут нараховує 5 пунктів, такі, як: Володимирська гірка, Парк Слави, Пейзажна алея, Пішохідний міст та арка Дружби народів. Біля кожного пункту розміщено таблички з текстом-описом, який допомагає людині, що не бачить відчутти непізнане та побачити раніше небачене. На одній із таких табличок зазначається: «Є люди, які можуть відчутти красу, на яку ви дивитесь, тільки на дотик». Для того, щоб такі люди могли його прочитати, напис зроблено шрифтом Брайля. Слід додати, що усі тексти до таких табличок були написані сучасними українськими письменниками – Л. Дерешем, К. Бабкіною та іншими. Окрім того, тексти-описи були апробовані на людях, які вже неодноразово бували у місцях цього маршруту і могли побачити його навколишню красу. Проте, цього разу в ході експерименту їм попередньо закрили очі, щоб вони змогли порівняти свої відчуття з прочитаним на табличці. На одній з табличок, зокрема, міститься такий текст: «Тут дуже багато неба, відкриваються види Дніпра. Внизу — затишний Поділ. Труханів острів з висоти пташиного польоту здається дрімучим прадавнім лісом».

На жаль, варто зазначити, що подібних маршрутів, орієнтованих на людей з вадами зору, в Києві зовсім небагато. Це лише другий такий маршрут. Перший туристичний маршрут було відкрито в минулому році, за підтримки телеканалу Discovery. В одному із його пунктів, а саме на Пейзажній алеї, також розміщені таблички написані шрифтом Брайля з описом скульптурних пам'яток. Проте подібні маршрути – це зовсім небагато для такої кількості людей з вадами зору (за даними Соціальних служб в Києві нараховується від 3 до 5 тис. незрячих людей, а в цілому по Україні їх близько 60 тис. осіб.). Звичайно, громадськість усіляко намагається їх підтримувати і час від часу в Києві відбуваються заходи для людей з вадами зору. Зокрема, навесні 2016 року була виставка ікон, які могли «побачити» навіть сліпі. Між тим, слід зазначити, що кількість таких культурних заходів досить незначна.

Висновки. На сьогодні ми можемо з впевненістю заявити, що Київ робить перші кроки в напрямку підготовки столиці до зустрічі туристів з обмеженими фізичними можливостями. Проте здійснені заходи є

недостатніми для якісного відпочинку туристів даної категорії. Обов'язковими залишається супровід інваліда та продумана програма з архітектурно доступними закладами, без яких туристична подорож столицею України є неможливою

Список використаних джерел

1. Киреева Ю. А. Проблемы развития безбарьерного туризма в России // Вестник РМАТ. 2014. №2. С.41-45
2. Леонтьева Е. Г. Доступная среда глазами инвалида//Научно-популярное издание – Екатеринбург: МОО «ЕГОО инвалидов-колясочников «Свободное движение», Издательство «Баско», 2001. – 64 с.
3. Леонтьева Е. Доступная среда и универсальный дизайн глазами инвалида. Базовый курс. – Екатеринбург, ТATLIN, 2013. -128 с.
4. Организация и проведение социальных туров. Рекомендации по туризму для пожилых людей и инвалидов: Методическое пособие. – Ростов-на-Дону, 2009. – 35с.
5. Пугачев А. С. Туризм как одно из средств интеграции инвалидов и лиц с ограниченными возможностями здоровья в современное общество // Молодой ученый. – 2013. – №1. – С. 363-365.
6. Руководство по доступности. Инклюзивный подход к Олимпийским и Паралимпийским играм. – Международный Параолимпийский комитет, 2009. – 232с.
7. Сажнева Н. М. Рекреация география та туризм (словник-довідник сучасних термінологічних понять): Навчальний посібник / Н. М.Сажнева, І. А. Арсененко. – Мелітополь: Люкс, 2007. – 254с.
8. Сафронов К. Э. Формирование безбарьерной городской среды: Рекомендации по соблюдению нормативов доступности / сост.: К. Э. Сафронов, Л. С. Леонова. – Омск, ООО ООО «ВОИ», 2009. – 53 с.
9. Сварник М. Теорія і практика організації активного відпочинку та туризму для неповносправних осіб / [Сварник М., Волошинський О., Горбацьо І., Мацелюх А.,]. – Львів: Ліга-Прес, 2009. – 128с.

Список использованных источников:

1. Киреева Ю. А. Проблемы развития безбарьерного туризма в России // Вестник РМАТ. 2014. №2. С.41-45
2. Леонтьева Е. Г. Доступная среда глазами инвалида//Научно-популярное издание – Екатеринбург: МОО «ЕГОО инвалидов-колясочников «Свободное движение», Издательство «Баско», 2001. – 64 с.
3. Леонтьева Е. Доступная среда и универсальный дизайн глазами инвалида. Базовый курс. – Екатеринбург, ТATLIN, 2013. -128 с.
4. Организация и проведение социальных туров. Рекомендации по туризму для пожилых людей и инвалидов: Методическое пособие. – Ростов-на-Дону, 2009. – 35с.
5. Пугачев А. С. Туризм как одно из средств интеграции инвалидов и лиц с ограниченными возможностями здоровья в современное общество // Молодой ученый. – 2013. – №1. – С. 363-365.
6. Руководство по доступности. Инклюзивный подход к Олимпийским и Паралимпийским играм. – Международный Параолимпийский комитет, 2009. – 232с.
7. Сажнева Н. М. Рекреационная география и туризм (словарь-справочник современных терминологических понятий): Учебное пособие / Н. М.Сажнева, И. А. Арсененко. - Мелітополь Люкс, 2007. - 254с.
8. Теория и практика организации активного отдыха и туризма для инвалидов лиц / [Волошинский А., Горбацьо І., Мацелюх А., Северянка М.]. - Львов: Ліга-Прес, 2009. - 128с.
9. Формирование безбарьерной городской среды: Рекомендации по соблюдению нормативов доступности / сост.: К. Э. Сафронов, Л. С. Леонова. – Омск, ООО ООО «ВОИ», 2009. – 53 с.

References:

1. Kireeva Y. Problems of development of barrier-free tourism in Russia // Bulletin of the PMAT. 2014. №2. 41-45 p.
2. Leontieva Y. Accessible environment through the eyes of a disabled person // Scientific and popular publication - Yekaterinburg: NGO «YOGO disabled wheelchair «Free Movement», Publishing House «Basco», 2001. - 64 p.
3. Leontieva E. Accessible environment and universal design through the eyes of a disabled person. Basic course. - Ekaterinburg, TATLIN, 2013. -128 p.
4. Organization and conduct of social tours. Recommendations on tourism for the elderly and disabled: Methodological guide. - Rostov-on-Don, 2009. – 35 p.
5. Pugachev A. Tourism as one of the means of integrating disabled people and persons with disabilities into modern society // Young Scientist. - 2013. - №1. - 363-365 p.
6. Guide to accessibility. Inclusive approach to the Olympic and Paralympic Games. - International Paralympic Committee, 2009. - 232s.
7. Sazhneva N. Recreational geography and tourism (dictionary-reference of modern terminological concepts): Textbook / N. Sazhneva, I. Arsenenko. - Melitopol Lux, 2007. – 254 p.
8. Safronov K. Forming a barrier-free urban environment: Recommendations on compliance with accessibility standards / compile: K. Safronov, L. Leonova. - Omsk, LLC LLC "VOI", 2009. - 53 p
9. Severyanka M. Theory and practice of organizing active recreation and tourism for disabled persons / [Voloshinsky A., Gorbacio I., Macelyuh A., Severyanka M.]. - Lviv: League Press, 2009. – 128 p.